

slippene. Andre vil ikke tette hullene: Økonomer vil ikke for oljekutt

Cathrine Hagem (SSB) ønsker å løfte oljekutt høyere på agendaen.

«Vi kan ikke overse at vi har en dobbeltrolle her, og at det er økonomiske argumenter for å ta tak i oljekutt som bidrag i klimapolitikken»

TARAN FÆHN, FORSKNINGSLEDER VED STATISTISK SENTRALBYRÅ

komme fram til samme resultat. Det er her oljekuttene kommer inn som en vesentlig del av pakka, dersom målet er globale utslippskutt, så billig som mulig for Norge.

Anbefaler to grep

Ifølge økonomene er det to grep som er best egnet om norske myndigheter ønsker å redusere oljeutvinningen for å redusere de globale utslippene: Å dele ut færre letelicenser, gjerne med fredning av større områder. Og/eller å innføre en avgift per utvunnet enhet olje, slik at mer av klimabyrden skyves over på selskapene.

En avgift vil gjøre at de feltene som uansett nesten ikke er lønnsomme, ikke blir drevet fram. En fredning gjør at sårbare felt kan bevares, som igjen vil ha andre positive effekter, ifølge forskerne.

Miljøbevegelsen har i de siste årene argumentert sterkt for å fjerne leterefusjonsordningen. Dette tror økonomene er lite målrettet:

– De store, etablerte oljeselskapene ville knapt bli berørt. En avgift på hvert oljefat som utvinnes, derimot, vil gi alle oljeselskaper insentiver til å la være å utvinne marginalt lønnsomme ressurser, sier Nyborg.

Økonomenes konklusjoner ønskes velkommen av Naturvernforbundets leder Silje Lundberg:

«Dette er kjempebra!», skriver hun i en e-post til Klassekampen.

Gir full støtte

«Når vi vet at målene som i dag er meldt inn for Parisavtalen er alt annet enn ambisiøse nok, er dette viktige stemmer for å løfte debatten om norsk oljeutvinning», skriver hun.

Lundberg gir også sin fulle støtte til økonomenes forslag om å begrense tildelingen av nye oljefelt, som det viktigste insentivet.

«Men frem til vi får begrensninger på lisenstildelingen, så er det å fjerne leterefusjonsordningen viktig, fordi man da hindrer at staten legger til rette – og tar risikoen – for potensielt ulønnsomme prosjekter, som Goliat», skriver Lundberg.

fridag@klassekampen.no

ØKONOMEN SVARER

KJØP OG SALG: Markeder er et viktig del av økonomien, men det er ikke hele bildet, skriver Roman Eliassen. Her fra et marked i Manbij, Syria. **FOTO:** DELI SOULEIMAN, AFP/NTB SCANPIX

Plan og marked

Lever vi i en markedsøkonomi?

Roman Eliassen
MARKED

I boka «Hva ville Gerhardsen gjort?» tar Mímir Kristjánsson til orde for at vi bør bruke flere planøkonomiske virkemidler i den økonomiske politikken.

Det har fått flere til å se rødt. VGs kommentator Astrid Meland har for eksempel hevdet (25. april) at planøkonomi hører fortiden til, og at vi nå bør satse på markedsøkonomi. Stemmer det at planøkonomi er en saga blott?

I teorien sørger markeder for at ressursene brukes mest mulig effektivt ved hjelp av fri prisdannelse, tilbud og etterspørsel. I markedet er det konsumentene med sin valgfrihet som avgjør hva som produseres og selges.

Markeder er en viktig del av økonomien. På enkelte områder er det lett å få øye på markedsmekanismen: Frisørene på Grønland konkurrerer om å klippe håret ditt billigst, restauranter konkurrerer (til dels) om å selge den billigste maten, og som turist har du kanskje prutet på en grell souvenir til svigermor.

Men slike eksempler utgjør en liten del av vår organiserte økonomi, dominert av store selskaper som planlegger sine aktiviteter i detalj. Empi-

riske undersøkelser viser at bedrifter planlegger ved å sette priser i forkant og at prisene er lite følsomme for endringer i tilbud og etterspørsel. Selskapene konkurrerer om markeds-makt, så de kan sette prisen slik de vil.

Store selskaper produserer varer og tjenester som tar lang tid å utvikle, og de må sørge for at etterspørselen etter produktene finnes når den tid kommer. De forsøker å planlegge etterspørselen ved å påvirke konsumentenes valg gjennom markedsføring.

Og det var bare privat sektor. Offentlig sektor i alle land planlegger mer eller mindre detaljert sine mål for den økonomiske politikken. Styringsrente og lønnsnivå fastsettes i tråd med makroøkonomiske mål for inflasjon og sysselsetting, og resten av prisene i økonomien avhenger av disse.

Selv om markedsliberalismen har bredt om seg de siste tiårene, og politikere planlegger hvordan markedet kan brukes på flere områder, er markedsøkonomi en underlig betegnelse for den verden vi lever i.

Å bruke flere planøkonomiske virkemidler for å nå våre samfunns mål vil altså si å gjøre mer av noe vi allerede gjør. Det kan man mene er fornuftig eller ufornuftig, avhengig av hvor man står politisk. Men når noen tar til orde for å planlegge hvordan vi skal møte klimakrisen eller sikre rimelige boliger til folk, er det ingen grunn til å male fanden på veggen og beskrive virkeligheten som noe annet enn hva den er.

Roman Eliassen, samfunnsøkonom, Manifest Tankesmie

Lurer du på noe om samfunnsøkonomi, så skal våre økonomer gjøre sitt beste for å svare. Send inn ditt spørsmål til okonomi@klassekampen.no

Askill Halse

Katinka Holtmark

Roman Eliassen

Jørgen Juel Andersen

Sara Cools